HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

21 decembrie 2016*

„Trimitere preliminară — Acordul de asociere CEE-Turcia — Decizia nr. 1/80 — Articolul 7 primul paragraf — Drept de ședere al membrilor familiei unui lucrător turc încadrat pe piața legală a muncii dintr-un stat membru — Condiții — Lipsa necesității ca lucrătorul turc să fie încadrat pe piața legală a muncii în primii trei ani de ședere a membrului de familie”

În cauzele conexate C-508/15 și C-509/15,

având ca obiect cereri de decizie preliminară formulate în temeiul articolului 267 TFUE de Verwaltungsgericht Berlin (Tribunalul Administrativ din Berlin, Germania) prin deciziile din 9 iulie 2015, primite de Curte la 24 septembrie 2015, în procedurile

Sidika Ucar (C-508/15),

Recep Kilic (C-509/15)

împotriva

Land Berlin,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din doamna R. Silva de Lapuerta (raportor), președinte de cameră, și domnii J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, C. G. Fernlund și S. Rodin, judecători,

avocat general: domnul P. Mengozzi,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru doamna Ucar, de P. Meyer, de C. Rosenkranz și de M. Wilken, Rechtsanwälte;

— pentru Land Berlin, de M. Wehner, în calitate de agent;

— pentru Comisia Europeană, de D. Martin și de T. Maxian Rusche, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 15 septembrie 2016,

pronunță prezenta

* * Limba de procedură: germana.

Hotărâre

1 Cererile de decizie preliminară privesc interpretarea articolului 7 primul paragraf din Decizia nr. 1/80 a Consiliului de asociere din 19 septembrie 1980 privind dezvoltarea asocierii, anexată la Acordul de instituire a unei asocieri între Comunitatea Economică Europeană și Turcia, care a fost semnat la 12 septembrie 1963, la Ankara, de Republica Turcia, pe de o parte, precum și de statele membre ale CEE și de Comunitate, pe de altă parte, și care a fost încheiat, aprobat și confirmat în numele acesteia din urmă prin Decizia 64/732/CEE a Consiliului din 23 decembrie 1963 (JO 1964, 217, p. 3685, Ediție specială, 11/vol. 1, p. 10, denumit în continuare „Acordul de asociere”).

2 Aceste cereri au fost formulate în cadrul a două litigii, între doamna Sidika Ucar (cauza C-508/15) și domnul Recep Kilic (cauza C-509/15), pe de o parte, și Land Berlin (landul Berlin, Germania), pe de altă parte, în legătură cu respingerea de către Ausländerbehörde Berlin (Autoritatea pentru străini din Berlin, denumită în continuare „Autoritatea pentru străini”) din cadrul Landesamt für Bürger- und Ordnungsangelegenheiten (Biroul landului pentru afaceri privind cetățenii și ordinea publică, Germania) a cererilor lor respective de prelungire a permisului de ședere în Germania și, în ceea ce îl privește pe domnul Kilic, în legătură cu decizia Autorității pentru străini prin care se dispune, în plus, expulzarea sa de pe teritoriul acestui stat membru.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Acordul de asociere

3 Din articolul 2 alineatul (1) din Acordul de asociere rezultă că obiectivul acestuia este de a promova consolidarea continuă și echilibrată a relațiilor comerciale și economice dintre părțile contractante, ținând seama pe deplin de necesitatea de a asigura dezvoltarea accelerată a economiei Turciei și ridicarea nivelului de ocupare a forței de muncă și a condițiilor de viață ale poporului turc.

4 În acest scop, Acordul de asociere prevede o etapă pregătitoare care permite Republicii Turcia să își consolideze economia cu ajutorul Comunității (articolul 3), o etapă tranzitorie, pe parcursul căreia se asigură instituirea treptată a unei uniuni vamale și apropierea politicilor economice (articolul 4), și o etapă definitivă, care se bazează pe uniunea vamală și presupune consolidarea coordonării politicilor economice ale părților contractante (articolul 5).

5 Potrivit articolului 12 din Acordul de asociere, inclus în titlul II din acesta, denumit „Punerea în aplicare a etapei de tranziție”:

„Părțile contractante convin să se inspire din articolele [45, 46 și 47 TFUE] pentru a realiza treptat libera circulație a lucrătorilor între acestea.” [traducere neoficială]

Protocolul adițional

6 Protocolul adițional, care a fost semnat la 23 noiembrie 1970 la Bruxelles și care a fost încheiat, aprobat și confirmat în numele Comunității prin Regulamentul (CEE) nr. 2760/72 al Consiliului din 19 decembrie 1972 (JO 1972, L 293, p. 1, Ediție specială, 11/vol. 69, p. 19, denumit în continuare „Protocolul adițional”), stabilește, potrivit articolului 1, condițiile, modalitățile și ritmurile de realizare a etapei tranzitorii menționate la articolul 4 din Acordul de asociere.

7 Conform articolului 62, Protocolul adițional face parte integrantă din acordul menționat.

8 Protocolul adițional cuprinde un titlu II, denumit „Circulația persoanelor și a serviciilor”, al cărui capitol I este consacrat lucrătorilor.

9 Articolul 36 din Protocolul adițional, care face parte din capitolul I menționat, prevede că libera circulație a lucrătorilor între statele membre ale Comunității și Turcia se va realiza treptat, în conformitate cu principiile enunțate la articolul 12 din Acordul de asociere, între sfârșitul celui de al doisprezecelea an și sfârșitul celui de al douăzeci și doilea an de la data intrării în vigoare a acordului în cauză, iar Consiliul de asociere va decide cu privire la modalitățile necesare în acest scop.

Decizia nr. 1/80

10 La 19 septembrie 1980, Consiliul de asociere a adoptat Decizia nr. 1/80. Articolele 6, 7 și 14 din această decizie figurează în cadrul secțiunii 1, care privește chestiunile referitoare la încadrarea în muncă și la libera circulație a lucrătorilor, cuprinsă în capitolul II din aceasta, intitulat „Dispoziții sociale”.

11 Articolul 6 alineatul (1) din decizia menționată are următorul cuprins:

„Sub rezerva dispozițiilor articolului 7, referitor la accesul liber la încadrarea în muncă al membrilor familiei sale, lucrătorul turc care este încadrat pe piața legală a muncii dintr-un stat membru:

— are dreptul, în acest stat membru, după un an în care a fost încadrat în muncă în mod legal, la reînnoirea permisului său de muncă la același angajator, dacă acesta dispune de un loc de muncă;

— are dreptul, în acest stat membru, după trei ani în care a fost încadrat în muncă în mod legal și sub rezerva priorității ce trebuie acordată lucrătorilor din statele membre ale Comunității, să accepte o altă ofertă din partea unui angajator, la alegerea sa, făcută în condiții obișnuite și înregistrată la serviciile de ocupare a forței de muncă din acest stat membru, în cadrul aceleiași profesii;

— beneficiază, în acest stat membru, după patru ani în care a fost încadrat în muncă în mod legal, de accesul liber la orice activitate salariată, la alegerea sa.” [traducere neoficială]

12 Articolul 7 primul paragraf din aceeași decizie prevede:

„Membrii familiei unui lucrător turc încadrat pe piața legală a muncii dintr-un stat membru, care au fost autorizați să se alăture acestuia:

— au dreptul să accepte – sub rezerva priorității ce trebuie acordată lucrătorilor din statele membre ale Comunității – orice ofertă de încadrare în muncă dacă au locuit în mod legal pe teritoriul acestui stat de cel puțin trei ani;

— beneficiază, pe teritoriul acestui stat, de acces liber la orice activitate salariată, la alegerea lor, dacă locuiesc în mod legal pe teritoriul acestui stat de cel puțin cinci ani.” [traducere neoficială]

13 Articolul 14 alineatul (1) din Decizia nr. 1/80 prevede:

„Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică sub rezerva limitărilor justificate din motive de ordine publică, de siguranță publică și de sănătate publică.” [traducere neoficială]

Dreptul german

14 Din decizia de trimitere în cauza C-509/15 reiese că, în luna mai 1997, acordarea unui permis de ședere pe teritoriul german și, în luna aprilie 1999, prelungirea unui asemenea permis erau reglementate, pe de o parte, de Gesetz über die Einreise und den Aufenthalt von Ausländern im

Bundesgebiet (Legea privind intrarea și șederea străinilor pe teritoriul federal) din 9 iulie 1990 (BGBl. 1990 I, p. 1354, denumită în continuare „AuslG”), în versiunea sa din 29 octombrie 1997 (BGBl. 1997 I, p. 2584), și, pe de altă parte, de Verordnung zur Durchführung des Ausländergesetzes (Regulamentul de punere în aplicare a AuslG).

15 Potrivit articolului 7 alineatul (2) din AuslG, în versiunea sa din 29 octombrie 1997:

„În principiu, se refuză acordarea dreptului de ședere atunci când

[…]

2. străinul nu își poate asigura mijloacele de subzistență […] dintr-o activitate profesională proprie, dintr-un patrimoniu propriu sau din alte mijloace proprii […]”

16 Sub titlul „Reîntregirea familiei resortisanților străini”, articolul 17 din AuslG, în versiunea sa din 29 octombrie 1997, prevedea:

„(1) În scopul protecției căsătoriei și a familiei, urmărită la articolul 6 din [Grundgesetz (Legea fundamentală)], unui membru de familie din străinătate al unui resortisant străin i se poate acorda și prelungi un permis de ședere în vederea constituirii și menținerii uniunii familiale alături de resortisantul străin pe teritoriul federal.

(2) Permisul de ședere se poate acorda în scopul vizat la alineatul (1) numai în condițiile în care:

1. resortisantul străin deține un permis de ședere sau un drept de ședere,

2. există spațiu locativ suficient și

3. mijloacele de subzistență ale membrului de familie sunt asigurate din activitatea profesională a resortisantului străin, dintr-un patrimoniu propriu sau din alte mijloace proprii. Pentru a evita rigoarea excesivă, dreptul de ședere se poate acorda și atunci când întreținerea familiei este asigurată prin propria activitate lucrativă a membrului de familie cu ședere legală sau tolerată pe teritoriul federal sau de către un membru de familie debitor al obligației de întreținere.”

17 Conform articolului 96 alineatul (4) din AuslG, în versiunea sa din 29 octombrie 1997, resortisanților din Turcia în vârstă de mai puțin de 16 ani, care erau scutiți anterior datei de 15 ianuarie 1997 de autorizația necesară care conferă un drept de ședere și care se află în situație de ședere legală pe teritoriul federal, li se eliberează, prin derogare de la articolul 17 alineatul (2) punctele 2 și 3 și de la articolul 8 alineatul (1) punctele 1 și 2, o autorizație care conferă dreptul ședere conform articolului 17 alineatul (1).

18 În temeiul articolului 28 alineatul (4) din Regulamentul de punere în aplicare a AuslG, resortisanților din Turcia în vârstă de mai puțin de 16 ani care dețin un pașaport național sau un carnet de copil asimilat unui pașaport li se eliberează din oficiu până la 30 iunie 1998 o autorizație care conferă dreptul de ședere în conformitate cu dispozițiile legale atunci când aceștia au fost autorizați să intre pe teritoriu, locuiesc în deplină legalitate pe teritoriul federal din acel moment, cel puțin unul dintre părinți deține un permis de ședere și a fost făcută declarația obligatorie.

19 Din decizia de trimitere în cauza C-508/15 reiese că acordarea unui permis de ședere în cursul lunii noiembrie 2001 și cererile de prelungire a unui asemenea de permis introduse în cursul anilor 2002 și 2004 erau reglementate de dispozițiile AuslG, astfel cum a fost modificată prin Legea din 16 februarie 2001 (BGBl. 2001 I, p. 266) și, respectiv, prin Legea din 9 ianuarie 2002 (BGBl. 2002 I, p. 361). Sub titlul „Reunirea soților”, articolul 18 din AuslG, astfel modificat, prevedea:

„(1) Soțului sau soției unui străin i se va acorda un permis de ședere în limitele articolului 17, atunci când resortisantul străin

[…]

3. deține un permis de ședere, căsătoria fusese încheiată deja la data intrării cetățeanului străin pe teritoriu și a fost menționată de acesta în cuprinsul primei cereri de permis de ședere […]

[…]

(2) Permisul de ședere poate fi acordat prin derogare de la alineatul (1) punctul 3.”

20 În sfârșit, din deciziile de trimitere reiese că, în ceea ce privește litigiile principale, dispozițiile naționale care reglementau prelungirea unui permis de ședere în cursul anului 2006, întocmirea unui permis de ședere în temeiul Acordului de asociere, precum și expulzarea erau Gesetzüber den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeitund die Integration von Ausländern im Bundesgebiet (Legea privind șederea, încadrarea în muncă și integrarea străinilor pe teritoriul federal german) din 30 iulie 2004 (BGBl 2004 I, p. 1950), precum și versiunea publicată la 25 februarie 2008 (BGBl 2008 I, p. 162) a aceleiași legi (denumită în continuare „AufenthG”).

21 Articolul 4 alineatul (5) din AufenthG prevedea:

„Un străin care, în temeiul [Acordului de asociere], dispune de un drept de ședere este obligat să dovedească existența acestui drept făcând dovada că deține un permis de ședere în cazul în care nu posedă nici o autorizație de stabilire, nici un permis de ședere permanentă CE. Permisul de ședere se eliberează la cerere.”

22 Sub titlul „Condiții generale de acordare”, articolul 5 din AufenthG avea următorul cuprins:

„(1) De regulă, acordarea unui permis de ședere presupune că

1. sunt asigurate mijloacele de subzistență

[…]”

23 Articolul 8 din AufenthG, intitulat „Prelungirea permisului de ședere”, prevedea:

„(1) În cazul prelungirii permisului de ședere se aplică aceleași dispoziții ca în cazul acordării acestuia.

[…]”

24 Potrivit articolului 11 alineatul (1) din AufenthG:

„Resortisantul străin care a făcut obiectul unei măsuri de expulzare sau de returnare la frontieră nu mai are dreptul să intre pe teritoriul federal și să locuiască aici. Acestuia nu i se va acorda permis de ședere, nici chiar în cazul în care sunt îndeplinite condițiile cerute în acest scop de prezenta lege […]”

25 Articolul 27 din AufenthG, care privește principiul reîntregirii familiei, prevedea:

„(1) Permisul de ședere acordat membrilor de familie din străinătate în vederea constituirii și menținerii uniunii familiale pe teritoriul federal (reîntregirea familiei) se acordă și se prelungește în scopul protecției căsătoriei și familiei, în conformitate cu articolul 6 din [Grundgesetz (Legea fundamentală)].

[…]”

26 Sub titlul „Reunirea soților”, articolul 30 din AufenthG prevedea:

„(1) Permisul de ședere se acordă soțului unui resortisant străin dacă resortisantul străin deține

1. o autorizație de stabilire.”

[…]”

27 Potrivit articolului 53 din AufenthG:

„Un străin face obiectul unei măsuri de expulzare:

1. atunci când a fost condamnat, printr-o hotărâre care a dobândit autoritate de lucru judecat, pentru una sau pentru mai multe infracțiuni săvârșite cu intenție, la o pedeapsă privativă de libertate sau la o pedeapsă pentru delincvență juvenilă de cel puțin trei ani sau atunci când, în decurs de cinci ani, a fost condamnat, printr-o hotărâre care a dobândit autoritate de lucru judecat, pentru infracțiuni săvârșite cu intenție, la pedepse privative de libertate sau la pedepse pentru delincvență juvenilă care totalizează cel puțin trei ani ori atunci când, prin ultima condamnare definitivă, s-a dispus măsura de siguranță a internării;

2. atunci când a fost condamnat pentru o infracțiune săvârșită cu intenție prevăzută de Legea privind stupefiantele […] la o pedeapsă pentru delincvență juvenilă de cel puțin doi ani sau la o pedeapsă privativă de libertate care a dobândit autoritate de lucru judecat, fără a beneficia de suspendarea executării pedepsei […]”

28 Conform articolului 55 din AufenthG:

„(1) Un străin poate fi expulzat atunci când șederea sa aduce atingere ordinii publice și siguranței publice sau altor interese majore ale Republicii Federale Germania.

(2) În temeiul alineatului (1), un străin poate fi expulzat în special dacă:

[…]

2. a săvârșit încălcări care nu prezintă caracter sporadic sau minor ale normelor legale sau ale măsurilor judecătorești ori administrative.”

Litigiile principale și întrebările preliminare

Cauza C-508/15

29 Doamna Ucar este resortisant turc. În anul 1977, ea s-a căsătorit cu domnul Ucar, de asemenea resortisant turc. Soții locuiau în Turcia. Din această căsătorie au rezultat patru copii, în perioada 1978-1986. Căsătoria a fost desfăcută în cursul anului 1991.

30 În același an, domnul Ucar s-a căsătorit cu o resortisantă germană, cu care din acel moment a locuit în Germania. În cursul anului 1996, domnul Ucar a obținut un permis de ședere pe durată nedeterminată eliberat de autoritățile acestui stat membru. Căsătoria a fost desfăcută în anul 1999.

31 În luna septembrie 2000, doamna Ucar s-a recăsătorit cu fostul său soț, domnul Ucar. În luna noiembrie 2001, însoțită de cel mai mic dintre copiii comuni ai cuplului, ea a intrat pe teritoriul german pentru a se alătura soțului său, cu o viză acordată în scopul reîntregirii familiei. La 27 noiembrie 2001, Autoritatea pentru străini i-a acordat un permis de ședere, în calitate de soție, care expira la 26 noiembrie 2002. În acea perioadă, domnul Ucar lucra ca brutar salariat din luna mai 2000. La sfârșitul anului 2001, domul Ucar a pus capăt acestui raport de muncă și a inițiat o activitate profesională independentă de la începutul anului 2002.

32 În cadrul procedurii având ca obiect prelungirea permisului său de ședere, doamna Ucar a invocat veniturile pe care soțul ei le dobândea din această activitate profesională pentru a dovedi că mijloacele sale de întreținere erau asigurate. Permisul său de ședere a fost atunci prelungit prima dată la 28 noiembrie 2002 pentru doi ani, iar apoi, din nou, la 29 noiembrie 2004 până la 28 noiembrie 2006, tot pe baza dovezii veniturilor obținute din activitatea profesională a soțului ei. În luna octombrie 2005, domnul Ucar și-a încetat activitatea independentă și ulterior a lucrat din nou ca brutar salariat, desfășurând această activitate fără întrerupere în perioada cuprinsă între 1 noiembrie 2005 și luna decembrie 2011.

33 La 21 noiembrie 2006, Autoritatea pentru străini i-a acordat doamnei Ucar un permis de ședere în scopul reîntregirii familiei care menționa că soțul ei desfășura din nou o activitate salariată din luna noiembrie 2005. Acest permis de ședere a fost apoi prelungit în mai multe rânduri, dintre care ultima dată până la 12 decembrie 2013.

34 La 16 august 2013, doamna Ucar a solicitat un permis de ședere pe baza unui drept de ședere în temeiul Acordului de asociere, conform articolului 4 alineatul (5) din AufenthG. În susținerea cererii, ea a arătat că îndeplinea condițiile prevăzute la articolul 7 primul paragraf din Decizia nr. 1/80, ținând seama de activitatea salariată pe care soțul său o desfășura în mod neîntrerupt din luna noiembrie 2005.

35 Prin decizia din 6 mai 2014, Autoritatea pentru străini a refuzat să prelungească încă o dată permisul de ședere în calitate de soție de care beneficia doamna Ucar, pentru motivul că mijloacele de subzistență ale acesteia nu erau asigurate. Pe de altă parte, considerând că doamna Ucar nu dobândise dreptul de ședere în temeiul Acordului de asociere, Autoritatea pentru străini nu a mai acordat permis de ședere doamnei Ucar nici în temeiul dispozițiilor coroborate ale articolului 4 alineatul (5) din AufenthG și ale articolului 7 primul paragraf din Decizia nr. 1/80.

36 Astfel, potrivit Autorității pentru străini, în scopul dobândirii unui drept de ședere pe baza acestor dispoziții, este necesar, pe de o parte, ca membrul de familie care se află la originea dreptului la reîntregirea familiei să fie încadrat deja pe piața legală locală a muncii la data la care este eliberat primul permis de ședere în temeiul reîntregirii familiei și, pe de altă parte, ca susținătorul reîntregirii să își mențină calitatea de lucrător salariat în cursul celor trei ani de la eliberarea permisului respectiv. Prin urmare, nu ar fi suficient în acest scop ca susținătorul reîntregirii să dobândească ulterior calitatea

de lucrător salariat și să păstreze această calitate timp de trei ani. În sfârșit, Autoritatea pentru străini a considerat că o prelungire a permisului de ședere nu poate fi asimilată autorizației de a se alătura lucrătorului, prevăzută la articolul 7 primul paragraf din Decizia nr. 1/80, deoarece, la intrarea pe teritoriul german în cursul anului 2001, doamna Ucar fusese autorizată deja să se alăture soțului său în calitatea acestuia de lucrător turc.

37 Împotriva deciziei din 6 mai 2014 a Autorității pentru străini, doamna Ucar a formulat o acțiune în fața instanței de trimitere, Verwaltungsgericht Berlin (Tribunalul Administrativ din Berlin, Germania).

38 În cadrul acțiunii menționate, instanța de trimitere ridică problema domeniului de aplicare al articolului 7 primul paragraf din Decizia nr. 1/80.

39 În aceste condiții, Verwaltungsgericht Berlin (Tribunalul Administrativ din Berlin) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 7 primul paragraf prima liniuță din Decizia nr. 1/80 trebuie interpretat în sensul că sunt îndeplinite condițiile de fond și atunci când perioada de trei ani de ședere legală a membrului de familie alături de lucrătorul turc încadrat pe piața legală a muncii din statul membru a fost precedată de o perioadă în care lucrătorul turc admis inițial ieșise de pe piața legală a muncii a statului membru după autorizarea șederii membrului de familie alături de acesta în sensul acestor dispoziții?

2) Articolul 7 primul paragraf din Decizia nr. 1/80 trebuie interpretat în sensul că prelungirea permisului de ședere trebuie asimilată autorizației de a se alătura lucrătorului turc încadrat pe piața legală a muncii atunci când membrul de familie respectiv locuiește cu lucrătorul turc de la autorizarea șederii în sensul acestei dispoziții, dar acesta din urmă, după ce între timp ieșise de pe piața legală a muncii din statul membru, s-a reîncadrat pe această piață abia de la data prelungirii permisului de ședere?

Cauza C-509/15

40 Domnul Kilic este un resortisant turc născut la 11 noiembrie 1993 în Turcia, cu ocazia unui concediu al părinților săi resortisanți turci care locuiau deja în Germania la acea vreme. El a intrat pe teritoriul german la 16 aprilie 1994. La acea dată, tatăl său se afla în șomaj de peste un an. Mama sa, care l-a crescut singură de la separarea de soțul său, în luna mai 1996, și până când reclamantul a împlinit 14 ani, nu era încadrată pe piața muncii. După instituirea, în luna ianuarie 1997, a permisului de ședere obligatoriu pentru toți resortisanții turci cu vârsta sub 16 ani, domnului Kilic i s-a eliberat, la 5 mai 1997, un permis de ședere valabil până la 5 mai 1999. La 30 iunie 1998, mama reclamantului a început o activitate salariată, pe care a desfășurat-o practic neîntrerupt până în luna aprilie 2003, moment de la care a fost în concediu de maternitate și în concediu pentru creșterea copilului mai mulți ani.

41 La 23 aprilie 1999, Autoritatea pentru străini a prelungit permisul de ședere al domnului Kilic cu un an. Trebuie precizat că a fost prezentată cu acea ocazie o adeverință din partea angajatorului mamei sale. Autoritățile germane au arătat însă că aceasta beneficia de ajutor social, ceea ce, la acea vreme, nu împiedica din punct de vedere juridic prelungirea permisului de ședere al domnului Kilic. Ulterior, permisul de ședere menționat a fost prelungit în mai multe rânduri pentru perioade determinate, iar aceasta până la 10 noiembrie 2011. De atunci, domnul Kilic a deținut adeverințe provizorii.

42 Domnul Kilic a compărut în mai multe rânduri în fața unei instanțe penale. Ultima dată, el a fost condamnat prin hotărârea din 11 iunie 2013 pronunțată de Amtsgericht Tiergarten (Tribunalul Districtual din Tiergarten, Germania) la o pedeapsă privativă de libertate de trei ani și trei luni pentru

delincvență juvenilă și trafic ilicit de stupefiante săvârșit în grup organizat. Această hotărâre menționează de asemenea numeroase condamnări anterioare, printre altele pentru lovire și vătămare corporală, amenințări, extorcare săvârșită în grup organizat, hărțuire și degradare de bunuri.

43 Anterior perioadelor de detenție, domnul Kilic a avut un parcurs școlar haotic, dar a obținut totuși, la 17 iunie 2011, în cursul detenției, o diplomă generală de absolvire a unui ciclu superior de învățământ școlar.

44 Prin decizia din 24 iulie 2014, Autoritatea pentru străini a respins cererea de prelungire a permisului de ședere formulată de domnul Kilic, pe de o parte, și, pe de altă parte, pe baza dispozițiilor coroborate ale articolului 53 punctele 1 și 2 și ale articolului 55 din AufenthG, a dispus expulzarea sa de pe teritoriul german.

45 Potrivit Autorității pentru străini, domnul Kilic nu beneficia de protecție privind dreptul de ședere în temeiul Acordului de asociere. Astfel, el nu ar fi dobândit niciun drept în temeiul articolului 7 din Decizia nr. 1/80, dat fiind că, în primii trei ani de la intrarea domnului Kilic pe teritoriul german, părinții săi nu fuseseră încadrați pe piața legală a muncii.

46 În plus, considerând, pe de o parte, din perspectiva infracțiunilor grave și numeroase săvârșite de persoana în cauză, că era de așteptat ca aceasta să mai săvârșească în viitor și alte acte reprobabile și, pe de altă parte, că reprezenta un pericol semnificativ pentru interesele majore ale societății, Autoritatea pentru străini a apreciat că, pe baza unor motive grave de securitate și de ordine publică, se impunea să se emită un ordin de expulzare a domnului Kilic. Astfel, potrivit acestei autorități, evaluarea comparativă a aspectelor-cheie, atât în fapt, cât și în drept, justifica o asemenea măsură, în condițiile în care interesul public căruia îi servește aceasta depășea cu mult interesul personal al domnului Kilic de a-și menține legăturile personale fragile pe care le avea cu Republica Federală Germania și de a-și continua șederea pe teritoriul acestui stat membru.

47 La 1 septembrie 2014, domnul Kilic, care a fost eliberat la 27 mai 2015, a formulat o acțiune împotriva deciziei Autorității pentru străini din 24 iulie 2014 în fața instanței de trimitere, invocând dobândirea unui drept de ședere în temeiul articolului 7 din Decizia nr. 1/80, întrucât mama sa fusese încadrată pe piața legală a muncii timp de peste trei ani de la data de 30 iunie 1998. Astfel, potrivit domnului Kilic, protecția de care beneficiază împotriva expulzării în temeiul articolului 14 din decizia menționată nu ar fi fost luată în considerare în suficientă măsură la evaluarea comparativă a intereselor existente.

48 În aceste condiții, Verwaltungsgericht Berlin (Tribunalul Administrativ din Berlin) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Poate fi asimilată unei autorizări a reîntregirii familiei, în sensul articolului 7 din Decizia nr. 1/80, prelungirea permisului de ședere al unui membru de familie care a fost autorizat să se alăture în vederea reîntregirii familiei unei persoane admise inițial care nu era încadrată pe piața legală a muncii în cazul în care prelungirea respectivă intervine la un moment la care persoana admisă inițial, la care locuiește în mod legal membrul familiei, a devenit lucrător salariat?”

49 Prin decizia președintelui Curții din 27 octombrie 2015, cauzele C-508/15 și C-509/15 au fost conexate pentru buna desfășurare a procedurii scrise și orale, precum și în vederea pronunțării hotărârii.

Cu privire la întrebările preliminare

Observații introductive

50 Prezentele cauze conexate privesc doi resortisanți turci, doamna Ucar și domnul Kilic, care, în calitatea lor de membru de familie, și anume soție, respectiv fiu, al unui resortisant de asemenea turc în situație de ședere legală în Germania, s-au instalat în acest stat membru, în care au locuit în mod legal pentru o perioadă de peste 10 ani, și cărora li s-a refuzat prelungirea permisului de ședere de către autoritățile germane.

51 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, este de competența acesteia, în cadrul procedurii de cooperare cu instanțele naționale instituite prin articolul 267 TFUE, să ofere instanței de trimitere un răspuns util, care să îi permită să soluționeze litigiul cu care este sesizată, și că, din această perspectivă, Curtea trebuie, dacă este cazul, să reformuleze întrebarea care îi este adresată (Hotărârea din 8 decembrie 2011, Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-157/10, EU:C:2011:813, punctul 18).

52 În speță, având în vedere circumstanțele factuale care prevalează în cele două litigii principale, prima întrebare adresată în cadrul cauzei C-508/15 pare pertinentă și în cauza C-509/15, astfel încât trebuie, pentru a oferi instanței de trimitere un răspuns util, care să îi permită să soluționeze acest din urmă litigiu cu care este sesizată, să se analizeze prima întrebare adresată în cadrul cauzei C-508/15 în funcție de circumstanțele factuale care prevalează în cele două litigii principale.

Cu privire la prima întrebare în cauza C-508/15

53 Prin intermediul primei întrebări în cauza C-508/15, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 7 primul paragraf prima liniuță din Decizia nr. 1/80 trebuie interpretat în sensul că această dispoziție conferă un drept de ședere în statul membru gazdă al membrului de familie al unui lucrător turc, care a fost autorizat să intre în acest stat membru în temeiul reîntregirii familiei și care, de la momentul intrării sale pe teritoriul statului membru respectiv, a locuit împreună cu lucrătorul turc menționat, în cazul în care perioada de trei ani în care acesta din urmă a fost încadrat pe piața legală a muncii nu a urmat imediat sosirii membrului de familie în discuție în statul membru gazdă, ci îi este posterioară.

54 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că dispozițiile articolului 7 primul paragraf din Decizia nr. 1/80 consacră, în termeni clari, preciși și necondiționați, dreptul membrilor familiei unui lucrător turc încadrat pe piața legală a muncii dintr-un stat membru, care au fost autorizați să i se alăture acestuia, să accepte – sub rezerva priorității ce trebuie acordată lucrătorilor din statele membre – orice ofertă de încadrare în muncă după ce au locuit acolo în mod legal de cel puțin trei ani (prima liniuță), precum și dreptul de acces liber la orice activitate salariată, la alegerea lor, pe teritoriul statului membru în care au locuit în mod legal de cel puțin cinci ani (a doua liniuță) (Hotărârea din 17 aprilie 1997, Kadiman, C-351/95, EU:C:1997:205, punctul 27).

55 Astfel, în temeiul acestei dispoziții, membrii familiei unui lucrător turc beneficiază, sub rezerva respectării condițiilor enumerate în aceasta, de un drept propriu de acces la piața muncii din statul membru gazdă. În această privință, Curtea a statuat în mod repetat că drepturile pe care articolul 7 primul paragraf menționat le acordă membrilor de familie ai unui lucrător turc în ceea ce privește încadrarea în muncă în statul membru respectiv implică în mod necesar existența unui drept corelativ de ședere în favoarea celui în cauză, în caz contrar, dreptul de acces la piața muncii și de a desfășura în mod efectiv o activitate salariată fiind lipsit de orice efect (Hotărârea din 19 iulie 2012, Dülger, C-451/11, EU:C:2012:504, punctul 28 și jurisprudența citată).

56 Din redactarea acestei dispoziții reiese că dobândirea drepturilor prevăzute de această dispoziție este subordonată unui număr de trei condiții cumulative, și anume ca persoana în cauză să fie membru al familiei unui lucrător turc încadrat pe piața legală a muncii din statul membru gazdă, ca acea persoană să fi fost autorizată de autoritățile competente ale acestui stat să se alăture lucrătorului menționat și să fi avut reședința în mod legal în acest stat membri de cel puțin trei sau cinci ani (a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 iulie 2012, Dülger, C-451/11, EU:C:2012:504, punctul 29).

57 În ceea ce privește, mai întâi, condiția referitoare la încadrarea lucrătorului turc pe piața legală a muncii din statul membru gazdă, Curtea a decis că această condiție se raportează la noțiunea „încadrare pe piața legală a muncii”, al cărei domeniu de aplicare este identic cu cel pe care îl are această noțiune în cadrul articolului 6 alineatul (1) din Decizia nr. 1/80, altfel spus, desemnează toți lucrătorii care au respectat actele cu putere de lege și normele administrative ale statului membru gazdă și au astfel dreptul să desfășoare o activitate profesională pe teritoriul acestuia (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 decembrie 2008, Altun, C-337/07, EU:C:2008:744, punctele 22, 23 și 28).

58 În ceea ce privește, în continuare, condiția care impune ca membrul de familie respectiv să fi fost autorizat să se alăture lucrătorului turc, Curtea a precizat că această condiție urmărește să excludă din domeniul de aplicare al articolului 7 primul paragraf din Decizia nr. 1/80 acei membri de familie ai lucrătorului turc care au intrat pe teritoriul statului membru gazdă și locuiesc acolo încălcând reglementarea acestui stat membru (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 noiembrie 2004, Cetinkaya, C-467/02, EU:C:2004:708, punctul 23).

59 În acest context, Curtea a decis că această dispoziție privește situația unui resortisant turc care, în calitate de membru al familiei unui lucrător turc care este sau a fost încadrat pe piața legală a muncii din statul membru gazdă, fie a fost autorizat să i se alăture respectivului lucrător în cadrul reîntregirii familiei, fie s-a născut și a locuit întotdeauna în acest stat (Hotărârea din 18 iulie 2007, Derin, C-325/05, EU:C:2007:442, punctul 48 și jurisprudența citată).

60 În sfârșit, în ceea ce privește condiția privind reședința, Curtea a apreciat că articolul 7 primul paragraf prima liniuță din Decizia nr. 1/80 impune membrului familiei unui lucrător turc obligația de a locui cu acesta, în mod neîntrerupt, o perioadă de cel puțin trei ani (Hotărârea din 18 decembrie 2008, Altun, C-337/07, EU:C:2008:744, punctul 30).

61 Astfel, dintr-o jurisprudență consacrată a Curții reiese că această dispoziție impune ca reîntregirea familiei, care a justificat intrarea membrului familiei pe teritoriul statului membru gazdă, să se concretizeze o anumită perioadă în faptul de a locui în mod efectiv împreună cu lucrătorul respectiv, această situație trebuind să existe atât timp cât persoana interesată nu îndeplinește ea însăși condițiile de acces la piața muncii din acel stat (a se vedea în special Hotărârea din 16 martie 2000, Ergat, C-329/97, EU:C:2000:133, punctul 36).

62 În această privință, Curtea a subliniat că, în vederea dobândirii, în conformitate cu articolul 7 primul paragraf din Decizia nr. 1/80, a dreptului de acces la piața muncii din statul membru gazdă de către membrul familiei unui lucrător turc, condiția încadrării acestuia din urmă pe piața legală a muncii trebuie să fi fost îndeplinită cel puțin pe durata celor trei ani de reședință comună (Hotărârea din 18 decembrie 2008, Altun, C-337/07, EU:C:2008:744, punctul 37).

63 În speță, este cert că atât doamna Ucar, cât și domnul Kilic au fost autorizați să se alăture membrilor lor de familie respectivi, toți resortisanți turci, în statul membru gazdă și că au locuit întotdeauna împreună cu soțul, respectiv cu mama.

64 Este de asemenea cert că soțul doamnei Ucar și mama domnului Kilic au desfășurat activitatea salariată neîntreruptă de trei ani care conferă membrilor familiei lor drepturile prevăzute la articolul 7 primul paragraf din Decizia nr. 1/80 nu imediat după sosirea reclamanților din litigiul principal pe teritoriul statului membru gazdă, ci ulterior.

65 Trebuie deci să se precizeze dacă, în scopul dobândirii unui drept de ședere în temeiul articolului 7 primul paragraf din Decizia nr. 1/80, condiția privind încadrarea lucrătorului turc de referință pe piața legală a muncii trebuie să fie îndeplinită în mod necesar atât chiar la data sosirii membrului de familie respectiv în statul membru gazdă, cât și în decursul celor trei ani sau al celor cinci ani care urmează imediat acestei date, după cum a considerat Autoritatea pentru străini și astfel cum susține guvernul german.

66 Trebuie subliniat, în primul rând, că o asemenea condiție nu este prevăzută în mod expres la articolul 7 primul paragraf din Decizia nr. 1/80.

67 În al doilea rând, articolul 7 primul paragraf din Decizia nr. 1/80 trebuie interpretat în raport cu obiectivul urmărit de această dispoziție și cu sistemul pe care îl instituie.

68 În această privință, trebuie amintit că sistemul de dobândire progresivă a drepturilor prevăzut la articolul 7 primul paragraf din Decizia nr. 1/80 urmărește un dublu obiectiv. Într-o primă etapă, înainte de expirarea perioadei inițiale de trei ani, dispoziția menționată urmărește să permită prezența membrilor familiei lucrătorului migrant alături de acesta din urmă, în scopul de a favoriza astfel, prin intermediul reîntregirii familiei, încadrarea în muncă și șederea lucrătorului turc integrat deja legal în statul membru gazdă. Într-o a doua etapă, aceeași dispoziție urmărește să consolideze inserția durabilă a familiei lucrătorului migrant turc în statul membru gazdă, acordând membrului de familie respectiv, după trei ani de ședere legală, posibilitatea de a avea acces el însuși la piața muncii. Scopul esențial astfel urmărit este consolidarea poziției membrului de familie respectiv, care se află, în acest stadiu, deja legal integrat în statul membru gazdă, oferindu-i mijloacele de a face față necesităților sale în statul în cauză și, așadar, de a-și crea o situație autonomă în raport cu cea a lucrătorului migrant (Hotărârea din 19 iulie 2012, Dülger, C-451/11, EU:C:2012:504, punctele 38-40, precum și jurisprudența citată).

69 În plus, în raport cu obiectivul general urmărit prin Decizia nr. 1/80, care constă în ameliorarea în domeniul social a regimului de care beneficiază lucrătorii turci și membrii familiilor lor în vederea realizării progresive a liberei circulații, sistemul instituit în special prin articolul 7 primul paragraf din aceeași decizie urmărește, așadar, crearea unor condiții favorabile pentru reîntregirea familiei în statul membru gazdă (Hotărârea din 29 martie 2012, Kahveci, C-7/10 și C-9/10, EU:C:2012:180, punctul 34).

70 Or, o interpretare a articolului 7 primul paragraf prima liniuță din Decizia nr. 1/80 precum cea propusă de guvernul german, potrivit căreia, în împrejurări precum cele în discuție în litigiul principal, numai din cauza faptului că perioada de trei ani în care lucrătorul turc de referință a desfășurat o activitate salariată în mod neîntrerupt nu a intervenit imediat de la data reîntregirii familiei, un resortisant turc precum doamna Ucar sau domnul Kilic nu se poate prevala de drepturile pe care le conferă această dispoziție, este excesiv de restrictivă în raport cu obiectivul urmărit de această dispoziție.

71 În plus, trebuie precizat că membrii de familie în cauză care nu îndeplinesc condițiile enunțate la articolul 6 alineatul (1) din Decizia nr. 1/80 nu ar avea în niciun caz dreptul de acces la piața muncii din statul membru gazdă, astfel încât nu și-ar putea consolida poziția în acel stat membru, chiar dacă au locuit acolo în mod legal mulți ani și sunt, în principiu, bine integrați și chiar dacă au locuit împreună cu resortisantul turc de la data sosirii lor în statul membru gazdă o perioadă în care resortisantul menționat a desfășurat o activitate salariată în mod neîntrerupt timp de cel puțin trei sau cinci ani, ceea ce nu este în conformitate cu obiectivul articolului 7 primul paragraf din Decizia nr. 1/80.

72 Cu toate acestea, niciun element din redactarea acestei din urmă dispoziții și nici, în mod general, din Decizia nr. 1/80 nu permite să se considere că autorii acesteia aveau intenția să excludă de la drepturile prevăzute la articolul 7 primul paragraf din Decizia nr. 1/80 membrii de familie ai unei categorii atât de importante de lucrători turci.

73 În plus, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe consacrate a Curții, exercitarea drepturilor de care resortisanții turci beneficiază în temeiul Deciziei nr. 1/80 nu este subordonată niciunei condiții referitoare la motivul pentru care dreptul de intrare și de ședere le-a fost acordat inițial în statul membru gazdă (Hotărârea din 18 decembrie 2008, Altun, C-337/07, EU:C:2008:744, punctul 42 și jurisprudența citată).

74 În acest context, Curtea a statuat deja că articolul 6 alineatul (1) din Decizia nr. 1/80 vizează resortisanții turci care au calitatea de lucrători în statul membru gazdă, fără a impune totuși ca aceștia să fi intrat în Uniune în calitate de lucrători, astfel încât ei pot să fi dobândit această calitate ulterior intrării lor în Uniune (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 ianuarie 2008, Payir și alții, C-294/06, EU:C:2008:36, punctul 38).

75 În aceste condiții, este necesar să se considere că, în scopul dobândirii unui drept de ședere în temeiul articolului 7 primul paragraf din Decizia nr. 1/80 de către un membru al familiei lucrătorului turc de referință, condiția privind încadrarea acestui din urmă lucrător pe piața legală a muncii nu trebuie să fie îndeplinită în mod necesar chiar la data sosirii membrului de familie respectiv în statul membru gazdă și în cei trei sau cinci ani care urmează imediat acestei date.

76 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare în cauza C-508/15 că articolul 7 primul paragraf prima liniuță din Decizia nr. 1/80 trebuie interpretat în sensul că această dispoziție conferă un drept de ședere în statul membru gazdă membrului de familie al unui lucrător turc, care a fost autorizat să intre în acest stat membru în temeiul reîntregirii familiei și care, de la intrarea sa pe teritoriul statului membru respectiv, a locuit împreună cu acest lucrător turc, chiar dacă perioada de cel puțin trei ani în care acesta din urmă a fost încadrat pe piața legală a muncii nu a urmat imediat sosirii membrului de familie în cauză în statul membru gazdă, ci îi este posterioară.

Cu privire la a doua întrebare în cauza C-508/15 și la întrebarea din cauza C-509/15

77 Având în vedere răspunsul dat la prima întrebare în cauza C-508/15, nu mai este necesar să se răspundă la a doua întrebare din această cauză și nici la întrebarea din cauza C-509/15.

Cu privire la cheltuielile de judecată

78 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

Articolul 7 primul paragraf prima liniuță din Decizia nr. 1/80 a Consiliului de asociere din 19 septembrie 1980 privind dezvoltarea asocierii trebuie interpretat în sensul că această dispoziție conferă un drept de ședere în statul membru gazdă membrului de familie al unui lucrător turc, care a fost autorizat să intre în acest stat membru în temeiul reîntregirii familiei și care, de la intrarea sa pe teritoriul statului membru respectiv, a locuit împreună cu acest lucrător turc, chiar dacă perioada de cel puțin trei ani în care acesta din urmă a fost încadrat pe piața legală a muncii nu a urmat imediat sosirii membrului de familie în cauză în statul membru gazdă, ci îi este posterioară.

Semnături